

HOBITTEN-KONFLIKT

Trusler og fjendtlighed var en del af de new zealandske skuespilleres hverdag under konflikten om arbejdsvilkårene på "Hobitten", fortæller formanden for Actors' Equity NZ.

REVOLUTION I BIOGRAFEN

Både lyd og billede i biograferne gennemgår lige nu en revolutionerende udvikling. Vi får flere og flere billeder i sekundet, og lyden kommer snart også i tre dimensioner.

FORFATTEREN I CENTRUM

"One Vision" kalder DR konceptet bag, de store prisbelønnede tv-serier. Modellen med én hovedforfatter og skiftende episodeforfattere er skabt gennem en årrække.

#03 2013

MAGASINET

SCENELIV

SANG • DANS • TEATER • FILM / UDGIVET AF DANSK SKUESPILLERFORBUND

A portrait of Marianne Jelved, a woman with short grey hair and glasses, wearing a dark red jacket and a light blue scarf with a black pattern. She is looking directly at the camera with a serious expression. The background is dark and out of focus, showing a wooden door.

KUNST SKAL VOKSE NEDEFRA
MARIANNE JELVED VIL HAVE FOKUS PÅ TALENT
MUSIKALSK BOOM PÅ TEATERSCENERNE

KLIMA-NEUTRAL
TRYKSAG

MIX
Papir fra
ansvarlige kilder
FSC® C022933

SEKRETARIAT FOR DANSK SKUESPILLERFORBUND OG FILMEX

SCENELIV udgives af Dansk Skuespillerforbund og udkommer 8 gange årligt.
Oplag: 2.700 eks. - Abonnement: 425 kr. årligt

MAGASINET SCENELIV

Dansk Skuespillerforbund,
Tagensvej 85, 3. sal
2200 København N
Telefon: 33 24 22 00
Fax: 33 24 81 59
Mandag-fredag 9-12 og 13-15.
dsf@skuespillerforbundet.dk
www.skuespillerforbundet.dk

Artikler, læserbreve og lign. sendes til:
pmm@skuespillerforbundet.dk
Redaktion: Pia Møller Munksgaard (redaktør),
Katja Holm (ansvarshavende).

Annoncer sendes til: Jette Rydder
jr@skuespillerforbundet.dk.
(Debatindlæg, anmeldelser, mindeord osv. må
maks. fylde 2800 anslag inkl. mellemrum.)

Tryk: KLS Grafisk Hus.
Design: ad-man.dk.

ANNONCEPRISER OG FORMATER (b x h)

Helside annonce (170 x 270) 9.000 kr.
Bagsiden (190 x 260 + beskæring) 9.000 kr.
2/3 side annonce (170 x 192) 6.500 kr.
½ side annonce (170 x 133) 5.000 kr.
Top-annonce (170 x 60) 2.500 kr.
1/3 side annonce (54 x 270 mm) 3.500 kr.
Visitkort-annonce (112 x 30) 700 kr.
(maks. 400 anslag inkl. mellemrum)
Medlemsannoncer (112 x 30) 350 kr.
(maks. 400 anslag inkl. mellemrum)

Annoncemateriale skal afleveres i pdf-format.
Alle priser tillægges moms.

Særlige annonceønsker:

Kontakt Jette Rydder - tlf. 33 24 22 00

DSF'S BESTYRELSE

Katja Holm (formand), Jesper Asholt (orlov),
Dorthe Hansen Carlsen, Julie Carlsen, Thomas
Magnussen (næstformand), Mette Marck-
mann, Ulla Ricklander, Marie Louise B. Wille,
Kristine M. Brendstrup, Ole Jakobsen, Henrik
Jandorf, Mette Frank, Sofia Karlsson, Maj-Britt
Mathiesen, Elisabeth Halling, Jacob Stage.
Suppleant: Trine Runge.

DSF'S SEKRETARIAT

Formand: Katja Holm
Sekretariatschef: Anna-Katrine Olsen
Kommunikationschef: Pia Møller Munksgaard
Seniorkonsulent: Mikael Waldorff
Regnskabsfører og Filmex: Heidi Holm Madsen
Bogholder: Lis Jespersen
Chefjurist: Maj Hagstrøm
Juridiske konsulenter: Magnus Homann Poulsen,
Jørgen Byrdal Kloch Larsen og
Berit Lassen
Socialkonsulent: Nanna Møller
IT- manager og Filmex: Sengül Kaya-Mortensen
Kursussekretær: Karin Iwersen
Sekretær for formand og sekretariatschef:
Tine Fangel
Webmaster og Filmex: Jette Rydder
Håndbog og Filmex: Kristine Staffeldt
Omstilling/Sekretær: Hanne Arlund

KONTRAKTER TIL FILMEX SENEST 1. JUNI 2013

TIL ALLE RETTIGHEDSHAVERE

Husk at indsende dine kontrakter fra 2012 så hurtigt som muligt og inden den 1. Juni, hvis de skal med i fordelingen af rettighedspenge i år. Har du kontrakter, som du ikke tidligere har sendt ind fra 2010 og 2011, skal du også sende dem senest 1. Juni 2013, for at de kommer med i fordelingen.

Det drejer sig om kontrakter på følgende typer produktioner:

film, tv, radio, dubbing og reklame.

FILM OG TV

Husk samlet honorar, hvis det ikke fremgår af kontrakten.

DUBBING

Husk en opgørelse over, hvad du har tjent på hver produktion, både studiehonorarer og udnyttelseshonorarer.
Indsend evt. Dine tidsforbrugsopgørelser, der viser hvor mange sessions og timer, du har haft.

Vi automatisk modtager kontrakter/opgørelser fra SDI Media og Camp David, så dem behøver du ikke at sende.

REKLAME

Kontrakten skal indeholde både studiehonorar, udnyttelseshonorar og evt. Antal spots, hvis der er flere. Reklamekontrakter fra sdi media skal indsendes.

DR

Kontrakter fra Danmarks Radios egenproduktioner skal du ikke sende ind. Vi får oplysningerne fra dr. Vær opmærksom på, at kontrakterne skal være på overenskomstkoderne 10xx til 15xx. Medvirker du i en dr enterpriseproduktion skal du selv sende kontrakter ind.

SEND KUN KOPIER

Du skal sende kopier af kontrakter til filmex og selv beholde originalerne.

NEMKONTO

Filmex afregner via nemkonto. Ønsker du ikke at modtage din udbetaling på din nemkonto, så kontakt os.

UDBETALING NOVEMBER

Vi forventer at kunne udbetale rettighedspengene i starten af november 2013.

HAR DU SPØRGSMÅL TIL FILMEX, SÅ KONTAKT OS PÅ TELEFON 33 24 22 00

4

#03 2013

8

11

16

KUNSTEN UD I FOLKESKOLEN

4

Børn skal i langt højere grad møde kunst i folkeskolen, mener kulturminister Marianne Jelved, der har fremlagt en vision for mere kunst i skolen i kølvandet på regeringens folkeskoleudspil. I sit første interview med Sceneliv fortæller ministeren også, at hun går ind for jagten på det sublime og kunst for kunstens egen skyld. Og så lover hun, at der ikke bliver sparet på teatret i hendes ministertid.

KAMPEN OM HOBITTEN

7

De new zealandske skuespillere blev både mødt af trusler og fjendtlig adfærd på film- og tv-optagelser, da deres forbund forud for optagelserne til "Hobitten" kæmpede for at få ordentlige minimumskontrakter. Læs om sagen og betydningen af den internationale solidaritet i et interview med formanden for Actors' Equity NZ, der også taler ved DSF's generalforsamling i maj.

48 BILLEDER ER BEGYNDELSEN

8

I biograferne eksploderer den tekniske udvikling i disse år. De 48 billeder i sekundet, som vi så i "Hobitten" er kun starten, lyder det fra biografbranchen. Snart vil vi se 60 billeder i sekundet, og også lyden er på vej i 3D.

MUSIKALSK TRÆNGSEL

11

De danske teaterscener bugner af musik i disse år, hvor de musikalske teatergenrer eksploderer. Både de etablerede teatre og nye aktører er med i kapløbet om det musikglade publikums gunst. En ekspert og en række teaterchefer mener, at der indtil videre nok skal være plads til det hele.

ÉN VISION – ÉN FORFATTER

16

Hele Europa taler om den danske model for tv-fiktion, "One Vision" med én konceptuerende hovedforfatter og episodeinstruktører, der typisk skriver to afsnit ad gangen. Filmanmelder og ph.d. i film- og medievidenskab Eva Novrup Redvall fortæller om udviklingen frem til DR's model for tv-fiktion.

LAD KUNSTEN KOMME TIL DE SMÅ BØRN

Kulturminister
Marianne Jelved
vil invitere meget
mere kunst og aktive
kunstnere ind i den
heldagsskole,
der er på vej, hvis
regeringens udspil til
folkeskolereform bliver
en realitet.

KULTURMINISTER MARIANNE JELVED FIK ALDRIG LÆRT AT SYNGE SOM BARN, OG SÅ HOLDT HUN BARE OP. MEN SÅDAN SKAL DET IKKE VÆRE, MENER MINISTEREN, DER VIL HAVE MEGET MERE KUNST IND I FOLKESKOLEN. HUN FORSVARER OGSÅ KUNSTEN FOR KUNSTENS EGEN SKYLD, OG LOVER, AT DER IKKE BLIVER SKÅRET I DANSK TEATER I HENDES MINISTERTID.

Af Pia Møller Munksgaard, pmm@skuespillerforbundet.dk Foto: Henning Hjorth

Mens dette interview skrives, er lærerkonflikten på sit højeste. Vi er på lockout-uge nummer tre, og folkeskolen fylder meget alle steder: på arbejdspladserne, i medierne og hos de involverede parter. Det gælder også i Kulturministeriet, hvor Marianne Jelved (R) har lagt sig i slipstrømmen af ministerkollegaen Christine Antorinis folkeskolereform med en vision om mere kunst i folkeskolen.

Det er en hjertesag for den tidligere skolelærer, mærker man tydeligt. Selv når hun får spørgsmål i et helt andet hjørne af kunstdebatten, så vender hun gentagne gange tilbage til børnene og kunsten.

"Vi vil gerne skabe en helhedsskole, og her skal både de humanistiske fag, de naturvidenskabelige fag og de praktisk-musiske fag spille en vigtig rolle i et barns udvikling. De praktisk-musiske fag har været underprioriteret i en årrække. Alle de timer, der har været givet ekstra til skolen i 00'erne, har været til fag som dansk, historie, matematik og engelsk – der er ikke givet en eneste musiktime mere," siger Marianne Jelved.

INSPIRATION FRA KUNSTFOLK

I marts nedsatte hun, efter at have afholdt kulturpolitisk topmøde for kommuner og kulturelle aktører fra hele landet, en række arbejdsgrupper i ministeriet. De skal komme med bud på, hvordan kunst og kultur kommer til at spille en endnu større rolle i alle dele af landet. En af arbejdsgrupperne skal senest til oktober komme med anbefalinger til, hvordan børn og unge kan få mulighed for både at møde og deltage aktivt i kunst og kultur.

"Børn er jo hele mennesker. Det er først, når vi bliver større, at vi opdager, at der er noget, vi skal pakke væk. Jeg kan for eksempel ikke synge. Og det kan godt være, at jeg kunne have lært det, da jeg var barn, hvis nogen havde sat sig for, at jeg skulle lære det. Nu blev det bare noget, jeg gemte væk, og på den måde er min helhed som menneske jo slået lidt i stykker," fortæller hun og tilføjer:

"Vi mener, at skolen har gavn af at få inspiration fra de mennesker, som har de praktisk-musiske fag som deres hovedarbejdsområder. Vi har huskunstnerordningen, og den er et vigtigt skridt. Men i lokalområderne skal de lokale kultur- og kunstfolk være opmærksomme på, at de kan bidrage i skolens verden. Det er jo ikke noget, vi kan skrive ind i en lov, for vi ved ikke, hvad der er derude. Derfor har jeg nedsat arbejdsgrupperne."

Marianne Jelved er på sin vej rundt i landet stødt på masser af eksempler på, hvad kunst og kultur kan udrette i forhold til børn og unge på et helt konkret plan.

"Vi skal skabe muligheder for, at børn får nogle oplevelser og en identitet med kultur og de kunstnere, der er i lokalområdet. Tag Faxe som eksempel. Her er der en flok unge mennesker, som dødkeder sig, og som laver ballade. Men så kommer der en kunstmaler og siger: "Skal vi ikke male gavlene i Faxe." Det gør de så, og nu har de unge et helt andet medejerskab til deres egen by."

DE BEDSTE SKAL HA' CHANCEN

Marianne Jelved blev kulturminister i starten af december, da Uffe Elbæk trak sig. Hun satte med det samme med sine udmeldinger i pressen en anden kulturpolitisk kurs end i hvert fald nogle af sine forgængere i de senere år. Hun slog bl.a. fast, at kunst ikke skal tjene noget andet formål end det kunstneriske, og at man skal gå efter det sublime. En melding, som efter års retorik om oplevelsesøkonomiens muligheder, vakte stor genklang i de kunstneriske miljøer.

"Kunst må ikke defineres fra centralt hold. Kunsten må være fri og vokse op nedefra. Og kunst har en værdi i sig selv. Hvis du ser på totalitære systemer, så har kunsten et dikteret ensartet præg, uanset om du taler billedkunst, bygningskunst eller skulpturer. Du kan kende et frit samfund fra et totalitært system på, at der er diversitet og mangfoldighed. Der kan være bølger og tendenser i kunsten, men der er ikke nogle diktater oppefra."

Man skal dog ikke misforstå ministeren og tro, at hun dermed mener, at alt, hvad der vokser op nedefra, er lige godt. Hun mener, at man har pligt til at gå efter det sublime.

"Vi skal have fokus på talent og give talenterne mulighed for at udvikle sig. Også derfor skal pædagoger og lærere være opmærksomme på, at alle børn har noget, som de er gode til – og kunne se det enkelte barns potentialer."

Hun nævner dansk film som et af de steder, hvor det er lykkedes at satse på det sublime.

"Jeg har lige været til Oscar-uddelingen og dansk film får jo prisenomineringer på stribe. Dansk film spiller også enormt godt i Danmark, hvor 28 procent ser de danske film. Det er meget højt, hvis du sammenligner med andre lande. Dansk film har en meget høj kvalitet – og har haft det i mange år. Det skyldes en god filmuddannelse, og så har vi fundet en måde at administrere filmstøtten på, hvor de bedste får chancerne."

ET FORSVAR FOR TEATRET

Egnsteatrene er også et område, som Marianne Jelved har kig på, bl.a. i forhold til at sikre kvaliteten. Hun har på sin kultur-turné rundt i landet udtalt, at der er behov for at se på lovgivningen, og lige nu arbejder et udvalg i ministeriet med området.

Ministeren har den holdning, at det er sundt en gang imellem at ændre på de eksisterende ordninger, også selv om det ofte vil afføde protester.

"Min erfaring generelt som politiker er, at når man har haft en ordning i en årrække, så former både menneskene og systemerne sig efter de regler, der er. Med egnsteatrene er min bekymring, at det kan betyde en udhuling af ordningen. Når der dukker et egnsteater op, så siger kommunen

ja til at støtte, fordi de ved, at de også automatisk henter penge fra staten – og dermed tages der penge fra de øvrige egnsteatre," siger hun og fortsætter:

"Jeg spørger også mig selv: Er der en tilstrækkelig kvalitetsvurdering af teatrene. Det er i hvert fald noget, jeg efterspørger, så må vi se, om det er muligt. I dag er kvalitetsstempellet som udgangspunkt, at kommunen siger god for det."

Men en mangfoldighed af teatre *skal* vi fortsat have, slår Marianne Jelved fast. Teatret er fantastisk til at sætte dilemmaer, problemstillinger og eksistentielle forhold til debat. Og så er det afgørende for både vores sprog og identitet, mener ministeren.

"Den måde, dramatikken behandler samfundsanliggender på, er central. Der er teatret en meget vigtig udtryksform. Jeg har selv Ibsens samlede værker stående, og jeg har læst dem – nogle af dem flere gange – fordi hans stykker er eviggyldige og behandler meget centrale problemstillinger, fx "Vildanden" bare for at tage et aktuelt stykke. Jeg vil altid stå og forsvare, at vi har et kongeligt teater og et righoldigt og mangfoldigt teaterliv, det er centralt for vores sprog og vores identitet som nation."

Så der bliver ikke skåret i teateret, mens du er minister?

"Nej, det gør der ikke."

Hun mener også, at det er vigtigt at få løst problemet med manglen på en åben scene i København, både for de frie teatergrupper, men også så teatre uden for København får en scene at spille på i hovedstaden. Hun havde, da Sceneliv talte med hende, endnu ikke læst et oplæg fra organisationerne bag det nyeste bud på en åben scene på Carlsberggrunden i tilknytning til Dansehallerne.

"Det er uholdbart, hvis ikke vi har et system, hvor den, der producerer noget, får lov at tjene penge på det. Så derfor skal problemet løses," siger Marianne Jelved om piratkopiering.

"Der er jo afsat midler til det, nu venter vi bare på, at nogen kommer med en løsning. For det skal løses," siger ministeren.

De midler, der er afsat, er ifølge folkene bag projektet ikke nok. Kan du skaffe flere?

"Som jeg har sagt så mange gange: Der er ikke flere penge. Men lad os nu se, det kan jo være, man kan starte lidt mindre ambitiøst."

BREVMODELLEN EVALUERES

For et lille år siden parkerede Jelveds forgænger den såkaldte "brevmodel" – en indsats imod ulovlig fildeling, som et bredt udvalg af interessenter havde anbefalet. Det skete til fordel for en række meget bløde dialogorienterede initiativer, hvoraf flere allerede var sat i gang af de kunstneriske brancher selv. Dengang lovede Uffe Elbæk bl.a. her i Magasinet Sceneliv, at man ville se på effekten af initiativerne efter et år.

"Det er uholdbart, hvis ikke vi har et system, hvor den, der producerer noget, får lov at tjene penge på det. Så derfor skal problemet løses. Jeg har ikke noget imod brevmodellen som sådan, men det kræver, at de involverede parter vil bruge den. Jeg tror, vi skal tage ved lære af musikbranchen, som jo faktisk har lavet forretningsmodeller, der betyder, at i hvert fald nogle af aktørerne begynder at tjene penge. Musikerne tjener stadig ikke rigtigt penge på de nye streaming-tjenester – det har vi til gode at finde en løsning på. Men vi er dog nået dertil, hvor producenterne begynder at have en indtjening. Også i filmbranchen, bogbranchen og i medierne er man nødt til at tænke i nye forretningsmodeller, fordi digitaliseringen eroderer alle de kendte systemer," siger hun.

Det er de fleste i den kunstneriske branche nok enige i. Men er det ikke politikernes opgave at sætte ind over for den piratkopiering, som man ved, finder sted?

"Jo. Og nu har du jo mindet mig om, at Uffe Elbæk lovede, at ordningen skulle evalueres. Så lige så snart du er gået, vil jeg bede om at få taget op på næste uges møde, hvordan det går med det."

FLERE KUNSTOPLEVELSER

Marianne Jelved er 69 år og er med en meget lang politisk karriere en af de mest erfarne politikere på Christiansborg. Som minister, partiformand og med valgkreds i Nordjylland, har friaftenerne i en lang årrække været sjældne. Det betyder, at hun ikke er kommet til så mange kulturarrangementer, som hun kunne ønske sig.

"Mit arbejdsliv er faktisk ikke så meget anderledes nu. Men en minister skal jo følge med, og nu er det legalt og en del af jobbet at komme rundt og se meget af den nye kunst. Og jeg siger ja til så meget, som jeg kan."

Du taler meget varmt om kunstlivet.

Er der slet ingen steder, hvor du kunne tænke dig at ændre afgørende på noget?

"Hvis jeg nu skulle have lyst til det, så vil jeg ikke sige det. Jeg skal ikke ud og være klog på kunsten. Jeg skal have andre til at være med. Hvis jeg kommer og siger, at det her er ikke godt nok, nu skal jeg fortælle jer, hvordan I skal gøre, det duer jo ikke. Det gjorde jeg heller ikke med børnene i mine skoleklasser. Når jeg har klaret mig nogenlunde i politik i 25 år, så er det fordi, jeg også er pædagog." ■

KUNSTNERRÅD: LAV KUNSTPOLITIK I SKOLEN

Dansk Kunstnerråd har sammen med de lærerforeninger, der underviser i de praktiske og kunstneriske fag i folkeskolen, foreslået kulturministeren og kulturpolitikkerne, at man pålægger eller opfordrer hver eneste skole til at lave en politik for kunst og håndværk.

Organisationerne lægger sig med forslaget i kølvandet på regeringens folkeskoleudspil med en længere skoledag, hvor der som noget nyt bliver en række aktivitetstimer. Men organisationerne understreger, at det ikke er nok blot at aktivere børnene inden for de kunstneriske og håndværksmæssige fag. Børnene skal også arbejde konkret med fx de kunstneriske processer.

Organisationerne lægger i deres oplæg vægt på, at politiken bliver så håndfast, at den angiver konkrete timetal for fx teater- og museumsbesøg, arbejde med musik og drama osv. De foreslår også, at man i hver region og i de større kommuner ansætter nogle vejledere for området, der bl.a. kan hjælpe skolerne til at bruge de tilbud, der findes inden for fx kunsten.

Dansk Skuespillerforbund er en del af Dansk Kunstnerråd og bakker aktivt op om opfordringen til politikerne.

Læs mere og se hele oplægget på skuespillerforbundet.dk eller dansk-kunstnerraad.dk.

Konflikten om de new zealandske skuespilleres kontrakter forud for optagelserne til "Hobitten" endte med at producenterne og skuespillernes fagforbund satte sig til forhandlingsbordet.
Foto: SF-Film.

GLOBAL SOLIDARITET VAR AFGØRENDE

TRUSLER OG ÅBEN FJENDTLIGHED IMOD MEDVIRKENDE PÅ FILM- OG TV-OPTAGELSER. DET VAR HVERDAGEN FOR DE NEW ZEALANDSKE SKUESPILLERE UNDER KONFLIKTEN OM ANSÆTTelsesforholdene på HOBITTEN. PÅ DSF'S GENERALFORSAMLING 26. MAJ KAN DU HØRE DEN NEW ZEALANDSKE FORMAND FOR ACTORS' EQUITY NZ FORTÆLLE OM FORLØBET.

I øjeblikket forhandler Actors' Equity New Zealand om en overenskomst og en standardkontrakt for kunstnere, som arbejder i filmindustrien. Disse forhandlinger er en direkte udløber af den benhårde armlægning, som de new zealandske skuespilleres fagforbund i 2010 tog med de lokale producenter forud for optagelserne til "Hobitten". En konflikt, som blev fulgt i medierne over hele verden.

"De new zealandske kunstnere har aldrig haft en standardkontrakt for filmoptagelser. De lokale producenter har kæmpet imod med næb og kløer. I forbindelse med produktionen af "Hobitten" ønskede vi, at vores skuespillere skulle have samme minimumsvilkår som deres oversøiske kolleger," fortæller formand for Actors' Equity NZ, Jennifer Ward-Lealand.

Hun besøger Danmark i forbindelse med DSF's generalforsamling 26. maj, hvor hun vil fortælle sine danske kolleger om det pres, som skuespillerfaget var udsat for under konflikten, og hvor stor betydning det havde med opbakning og solidaritet fra søsterforbund i hele verden.

"Vi var under et enormt pres. Dødsstrusler, ondskabsfulde breve og åbenlys fjendtlighed over for skuespillere, der var på film- og tv-optagelser. Det var værre end både jeg, og vores ellers også hårdt prøvede australske kolleger havde forventet. Også medierne i vores eget land sønderlemmede os. De fleste journalister var ikke vant til at dække arbejdsmarkedskonflikter. De havde ingen analyser af sagen og accepterede uden videre producenterne og regeringens retorik," fortæller Jennifer Ward-Lealand.

Konflikten endte efter lang tids stillingskrig med, at producenter og fagforbund satte sig til forhandlingsbordet. Undervejs gik den globale sammenslutning af scenekunstfor-

bund FIA ind i sagen og opfordrende alle medlemmer til ikke at underskrive kontrakter med producenterne på "Hobitten", så længe der ikke var reelle forhandlinger om kontrakten. Budskabet kom også ud til DSF's medlemmer.

"Det skyldes i allerhøjeste grad støtten fra FIA og vores søsterforbund, at vi var i stand til at få gang i forhandlingerne. Det var til tider hårdt at få vores egne medlemmer til at bakke op. Vi har ikke nogen stærk fagforeningskultur i New Zealand, hvor måske kun 15-17 procent af arbejdsstyrken er medlem af en fagforening," siger hun.

Ud over producenterne havde skuespillerne også regeringen imod sig. Der blev i forløbet vedtaget en lovændring, der i højere grad end tidligere fastslog, at skuespillere altid som udgangspunkt er selvstændige.

Der er 600 medlemmer af Actors' Equity NZ. Tallet var ca. 400 under konflikten. I løbet af selve konflikten mistede forbundet 3 medlemmer, men fik 23 nye. ■

Foto: Gary Baildon

**HUSK GENERALFORSAMLINGEN DEN 26. MAJ KL. 12 – OG EFTERFØLGENDE FORÅRSFEST
UD OVER JENNIFER WARD-LEALAND KAN DU MØDE EN MASSE SKØNNE KOLLEGER
OG VÆRE MED TIL AT PRÆGE DIT FORBUNDS ARBEJDE**

48 BILLEDER ER KUN BEGYNNELSEN

BÅDE BIOGRAFERNES BILLEDE OG LYD UNDERGÅR I DISSE ÅR EN REVOLUTION. VI FÅR FLERE BILLEDER END 24 ELLER 48 I SEKUNDET, OG LYDEN KOMMER SNART I TRE DIMENSIONER, LIGESOM BILLEDERNE OFTE ER DET I DAG. LIDT LÆNGERE UDE I FREMTIDEN VENTER LASERLYSET, DER VIL ØGE LYSET I FILMPROJEKTORERNE.

Af Jacob Wendt Jensen

Siden biografen er blevet digital, og 3D-brillerne er blevet fast inventar ved billetsalgslugen, er der ikke sket det store i biograferne rent teknisk. Indtil Peter Jackson som den første instruktør lancerede det såkaldte HFR-format med "Hobitten", der er den første film i en serie på tre baseret på Tolkiens forløber for "Ringenes Herre". HFR er en forkortelse for High Frame Rate, der direkte oversat til dansk betyder en høj billedfrekvens.

Det betyder, at antallet af billeder er 48 i sekundet, hvor film ellers har været vist med 24 billeder per sekund siden kort tid efter lydfilmens fødsel. Tilbage i stumfilmsalderen var der færre billeder per sekund, hvilket var skyld i personernes ofte hakkende fremfærd.

De 24 billeder i sekundet giver en naturlig bevægelse i biografen, mens 48 billeder i sekundet virker superrealistisk

set med nutidens øjne. De mange billeder giver blandt andet et mere stabilt flow, når kamerabevægelserne er meget hurtige, men omvendt ligner billedernes glød mere et tv-spil af Leif Panduro fra 1970'erne end en klassisk biograffilm.

NYT FORMAT SKAL FINPUDES

Claus Glæsner bor i Hollywood, hvor han er præsident for M&K Sound, der fremstiller højttalere til både hjemmebiografer, store kommercielle biografer og filmselskaber. Han er også stifter af HTP i Danmark, der leverer eksklusive biografer til de danske filmselskaber, udstyr til postproduktion-miljøer og filmskolen. Glæsner er ikke imponeret over den aktuelle udgave af HFR.

"Vi har godt nok fået mere ro i billederne uden "flicker" – det vil sige fornemmelsen af, at det hakker i billedet. Men

James Cameron, der instruerede 3D-filmen "Avatar", skruer måske op for teknologikapløbet med "Avatar 2", som han har bebudet vil være med hele 60 billeder i sekundet. Foto: Fox

"Hobitten" ser ikke "rigtig" ud i forhold til et klassisk filmlook. I mine øjne er udviklingen gået for hurtigt på det her område. Selv om man har lagt nogle filtre ind i post production-fasen, virker helhedsindtrykket ikke helt overbevisende. Peter Jackson og James Cameron siger begge to, at folk blot skal vænne sig til det nye udtryk, men jeg tror, at de bliver nødt til at finpudse metoden, for at den kommer til at blive visuelt optimal," siger Claus Glæsner og fortsætter:

"På papiret er HFR en god løsning, men i praksis må vi bare sige, at det ikke er lykket til fulde endnu. Det er simpelthen ikke godt nok i "Hobitten". Lyssætningen ændrer sig flere steder undervejs, man føler det "spoler" for hurtigt ved panoreringer og det samlede resultat ligner en art video. Jeg ville have valgt 48 billeder i sekundet fra, som det ser ud nu, hvis jeg var Peter Jackson. HFR er et lille selvmål

nu, men det skal nok blive finpudset hen ad vejen. Måske allerede med den næste film."

De næste film med 48 billeder i sekundet bliver efter al sandsynlighed film nummer to og tre i "Hobitten"-trilogien, for ingen andre instruktører har endnu udtalt, at de overtager teknikken. James Cameron, manden bag de to mest indbringende film i filmhistorien, "Titanic" og "Avatar", har til gengæld udtalt, at han vil lave "Avatar 2" og "Avatar 3" med hele 60 billeder i sekundet. Den første af de to film er sat til premiere sidst i 2015, men da indspilningerne ikke for alvor er gået i gang, ved ingen endnu, om det bliver til noget.

ÉN STANDARD ER UDFORDRINGEN

Jan Petersen er teknologichef i Nordisk Films Biografer og har dermed ansvaret for fremvisningssystemer og lyd. Nordisk Film ejer 120 af landets knap 400 biografale, og i dem omsættes en god halvdel af de penge, vi danskere bruger på at gå i biografen. Han efterlyser standarder på området, så vi kommer videre på bedste vis.

"Jeg vil ikke gå ind i den subjektive diskussion om, hvorvidt film med 48 billeder i minuttet ligner film. Men vi bliver i det mindste sparet for nogle af forstyrrelserne i billedet, når der bliver panoreret, og når action-scenerne går hurtigt. Hvis man ser film med 60 billeder i sekundet lige efter film med 48 billeder i sekundet, kan man godt se, at der er en forskel. Men hvis man kommer ind fra gaden og skal gætte mellem 48 og 60, er det straks sværere," siger Jan Petersen, der også mener, at flere billeder i sekundet er kommet for at blive.

Bag kulisserne foregår der i øjeblikket slagsmål om hvilke standarder, man skal bruge på HFR. Hvis man cykler derudaf med flere forskellige standarder vil hver enkelt lille fornyelse kræve en digital opdatering af biograferne, og det er for dyrt.

"HFR presser den aktuelle teknologi til grænsen. Det er for så vidt fint nok, man bruger udstyret optimalt, men det er lidt problematisk, hvis alt det nye udstyr der er købt de sidste tre år, bliver overhalet for hurtigt af de mange nye billeder. Så er investeringerne ikke længere rentable for biograferne," siger Jan Petersen.

Set i forhold til resten af verden er de danske biografer godt med i forhold til digitalisering og de nye krav til flere billeder i sekundet. Snakken om 48 billeder i minuttet blev hot i foråret 2011, så da Peter Jackson kom ud med "Hobitten" halvandet år efter, var man i det store hele klar til at vise den slags film.

DYRERE AT VEDLIGEHOLDE

Problemet for biograferne bliver at følge med den teknologiske udvikling.

"Vi har netop gennemgået en større udvikling fra 35 mm film til digital film. Vi er gået fra et medie, der varede 100 år, til en platform, der formentlig ikke er her om 50 år – måske ikke engang om 20 år. Udviklingen går meget hurtigere i dag. De apparater, vi bruger, har oven i købet en kortere levetid, så det er hele tiden et hårdt kapløb om, hvorvidt biograferne har råd til alt det nye grej eller mere præcist, hvornår det bliver så billigt, at de har råd. Hvad udviklingen i måden at vise film på i biografen bliver på længere sigt er svært at sige. Jeg tror på, at vi stadig har et billede, der projekteres op på et lærred. Andre tror mere på, at skærmteknologien udvikles så hurtigt, at man har en slags aktive skærme, som billedet kører på," siger Jan Petersen.

Det er langt dyrere at vedligeholde en biografsal i dag end tidligere. En gammeldags 35 mm maskine levede i 25 til 30 år. Imperial i København kørte indtil for få år siden med de filmfremvisere, der var sat ind i slutningen af 1960'erne. Digitale biografer kræver hyppige opdateringer af software, når man tager udviklingsspring med fx flere informationer i billedet eller flere billeder i sekundet.

LYDEN OGSÅ I 3D

Èt er billedkvaliteten, og noget andet er lyden. Både Claus Glæsner og Jan Petersen vurderer, at vi inden for få år får en slags 3D-lyd i biografen. I øjeblikket findes der to konkurrerende systemer: Atmos fra Dolby og et system ved navn Auro 3D. Dolby har netop købt navnerettighederne til det gamle Kodak Theatre, hvor man uddeler Oscar-prisen, så nu hedder stedet The Dolby Theatre. Dolby har med andre ord de økonomiske muskler til at vinde formatkrigen, vurderes det i branchen.

"Tilsammen findes de to systemer kun i 200 sale på verdensplan lige nu. Begge systemer har markant flere højttalere, end vi har i øjeblikket, men de er teknisk set meget forskellige i opbygning. Systemerne kræver, at filmene optages, og især at de mixes, med henblik på at blive vist med et af de to lydsystemer. Så de konkurrerer lige nu om at vinde hurtigst frem. I biograferne vil man formentlig være i stand til at implementere begge systemer i forskellige sale et stykke hen ad vejen, men vi så dog gerne, at man kom frem til blot at bruge et af systemerne, så vi også her undgår en formatkrig," siger Jan Petersen.

Han vurderer at mellem fem og ti biografsale i Danmark nok vil have 3D-lyd inden udgangen af året.

Men kan en helt almindelig biografgænger høre forskel?

"Den nye 3D-lyd er ret fantastisk, og der vil være en del af publikum, der vil vælge at gå i de biografsale, hvor de har den gode lyd. Lejlighedsvis biografgængere vil nok være ligeglade, og det bliver da heller ikke noget, som biograferne markedsfører sig med, eller som kommer til at koste ekstra, som 3D briller gør.

LASERLYS I HORISONTEN

Lige om hjørnet venter også laserlys i biograferne i stedet for de aktuelle xenon-kolber i filmprojektorerne. Output af

DIGITALE BIOGRAFER

Nordisk Films biografer lavede de første digitale sale i 2004. Drypvis kom der flere og flere til.

Det næste større skridt kom i begyndelsen af 2009, hvor vi fik de første nye 3D-installationer i Danmark. I løbet af 2010 var omkring en fjerdedel af salene digitale.

Drevet af muligheden for at tjene penge på 3D-film er 98 af de i alt 414 biografsale i Danmark nu digitale og dermed i stand til at vise 3D-film og dermed kandidater til den nye teknologi inden for både lyd og billede.

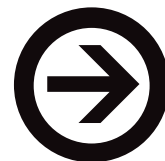
lys i biografen måles i lumen, og i øjeblikket skydes billeder op på de danske biograflærreder med mellem 32.000 og 35.000 lumen. Med laserlys kan man øge lumen-tallet til i omegnen af 50.000.

Fordelene ved laserlyset er, at man skal gå på færre kompromiser, når der vises 3D-film. I dag kommer der kun omkring 20 pct. af det lys ud på skærmen, der sendes ind i billederne. Omkring halvdelen af lyset forsvinder i 3D-brillerne, og resten forsvinder i billedbehandlingen. Kan man så ikke bare skrue op for lyset? Nej, fordi så bliver der for meget lys på billederne i 2D-film. Med laserlys kan man skrue op og ned på meget fintfølelse vis, og der vil opstå et bredere farvespektrum og mere intense farver på grund af den øgede mængde lys.

"Laserlys vil gøre det lettere at skrue op og ned for lyset i forhold til lærredets størrelse. Det bliver simpelthen mere smidigt at styre lyset. Teknikken er voldsomt dyr i øjeblikket, og den kan først lanceres, når produktionsprisen er nede på et niveau, hvor biograferne har råd til det. Vi snakker om mellem to og fem år. Målet flytter sig lidt hele tiden. Også afhængig af den tekniske udvikling," siger Jan Petersen. ■

Peter Jackson tog med "Hobitten" hul på en ny tidsalder i forhold til filmbilleder, da han gik fra 24 til 48 billeder i sekundet. Flere teknologiske landvindinger venter i de kommende år i filmindustrien. Foto: SF-Film

MUSIKALSK BOOM PÅ TEATERSCENERNE

Fra forestillingen "Hair" på Østre Gasværk med bl.a. Simon Stenspiel. Foto: Per Morten Abrahamsen

FORSKELLIGE FORMER FOR MUSIKALSK SCENEKUNST FYLDER MERE OG MERE I PROGRAMMERNE HOS TEATRE OG ANDRE KULTURHUSE. DER ER INDTIL VIDERE PLADS TIL DEM ALLE, MENER BÅDE EN EKSPERT OG EN RÆKKE AF DE TEATERCHEFER, DER STÅR BAG DEN MUSIKALSKE BØLGE.

Af Leon Andersen

Stadig flere teatre og andre producenter kaster sig ud i kampen om publikum til musicals, teaterkoncerter og hvad der ellers kan rummes inden for den genre, man samlet set kunne kalde musikteater. "Hair", "Det' bare mænd", "Aveny Q" og "Shrek" er blot nogle af de aktuelle forestillinger inden for de musikalske genrer. Og mange flere er på vej i den kommende teatersæson.

I de senere år har teaterscenerne fået musikalsk konkurrence fra flere private aktører. "The One and Only Company" har siden 2005 præsenteret danskerne for en række musicals, og seneste nye aktør på markedet er Nordisk Films selskab NF Live, som i slutningen af december fik sin debut med Beatles-teaterkoncerten "Hey Jude", og som til efteråret i samarbejde med Steen Koerner står bag en ny musikalsk forestilling om H.C.Andersen i Tivolis koncertsal. Frederik Juul, der er direktør i NF Live, fortæller, at 63.000 købte billetter til "Hey Jude".

"Det er vi godt tilfredse med, og vi har gjort nogle erfaringer, som kan blive nyttige, når vi fremover skal udvikle flere bud på nye forestillinger. Da vi lancerede dette tiltag, havde vi ikke lagt os fast på noget bestemt format. Skulle det være teater? Skulle det være live-events? Andre var lige så meget i tvivl som os selv. Men det er klart, at vi skal finde noget, som ligger i toppen af blockbusterne," forklarer Frederik Juul.

Han tror ikke på, at markedet kun kan kapere et bestemt antal forestillinger til et publikum, hvis størrelse ligger fast.

"Det handler meget om kvalitet og om genkendelighed, og i tilfældet med "Hey Jude" kunne vi konstatere, at blandingen af nostalgi og tryghed appellerede til rigtig mange. Med denne og fremtidige opsætninger vil nok appellere mere til et underholdningspublikum end til et teaterpublikum, og når vi møder konkurrence, vil den snarere komme fra eksempelvis en fodboldlandskamp end fra mere traditionelle kulturtilbud," vurderer direktøren i NF Live.

MED TIL AT GØRE KAGEN STØRRE

Kommunikations- og kultureksperten Christian Have ser ikke noget problem i, at også Nordisk Film nu prøver at etablere sig inden for musikteatret.

"Der er plads til dem, når deres ambitioner retter sig mod produktioner af kvalitet. Over for publikum er det ikke et spørgsmål om, hvorvidt der kan blive for mange til at dele kagen. Nordisk Film og andre aktører er med til at gøre kagen større. Men på et tidspunkt skal andre med lignende planer selvfølgelig være opmærksomme på, om der efterhånden er så meget kage, at det ikke kan være på fadet," siger Christian Have til Sceneliv.

I sæsonen 2011-2012 var næsten hver tredje opsætning på fem af hovedstadens største teatre en musikforestilling. Det fremgår af en optælling, som Kulturen på News på TV 2 har foretaget, og som viser et lignende billede på landsdels-scenerne i Odense og Aarhus.

Fra "Next to Normal" på Nørrebro Teater med bl.a. Cecilie Stenspil og Tom Jensen.
Foto: Miklos Szabo

"Dominansen bliver efter min opfattelse endnu mere udtalt de næste tre-fem år, hvorefter det vil have fundet sit leje," lyder vurderingen fra Christian Have.

I Fredericia sidder Søren Møller, én af de folk, der følger mest med i, hvad der rører sig inden for musicals og musikdrama, herhjemme og uden for landets grænser. Han var hovedmanden bag musicalakademiet i Fredericia, der i 2013 runder 10 år. Søren Møller er i dag teaterdirektør på Fredericia Teater, men sidder fortsat i bestyrelsen for akademiet.

Søren Møller tror på, at kulturbrugere avler kulturbrugere og mener ikke, at musicalen og andre nye musikalske genrer tager noget fra det traditionelle teater. Som Christian Have mener han, at kagen er blevet større, bl.a. fordi repertoiret hele tiden udvikler sig.

"Jeg er en stor tilhænger af at bryde formerne, og vi skal passe på, at musicalen ikke bliver en museumsgenre, hvor det er de samme 15 forestillinger, der spilles igen og igen. Med tiden vil vi i stigende grad opleve musicals, præget af fornyelse og eksperimenter i retning af det mere smalle," siger han.

FRA CASSIOPEIA TIL ROCKMUSIK

I 2007 tiltrådte Kitte Wagner sammen med Jonathan Spang som chef for Nørrebro Teater. Umiddelbart før chefskiftet spillede teatret "Mød mig på Cassiopeia". Nogle måneder senere åbnede det ny direktørpar sæsonen med "Hedwig and the Angry Inch", og hermed var scenen sat til en ny tidsalder.

"Det var musikteater med heftig rockmusik og valgt ud fra kravet om, at vi skulle have et andet publikum ind på teatret. Vi ser rockmusikken og nu også hip hop og andet, som kom efter rocken, indtage teatret med en enorm appetit og stort talent. Det er lykkedes os at fange et nyt publikum, der gerne vil se en fortælling med musik, som ligner den musik, de bruger til dagligt."

Det var et led i strategien, at Nørrebro Teater skulle hente musikere og komikere ind på scenen, som folk kendte fra helt andre sammenhænge, og som skulle tilføre ny kunstnerisk inspiration.

"Til 'Hedwig...' spottede vi Mads Langer og hans band, der blev lanceret ved denne lejlighed. Tidligere i år brugte vi produceren, dj'en og sangeren Pharfar som kapelmester på 'Robin in the Hood'. Han havde aldrig før haft denne funktion og aldrig tidligere medvirket i en teateropsætning," fortæller Kitte Wagner.

Fra "Hey Jude" i Forum med bl.a. Laus Høybye, Troels Lyby og Cecilie Stenspil.
Foto: Miklos Szabo

Nørrebro Teater er gået fra at have under fem procent af publikum under 25 år til i dag i gennemsnit at sælge 30 procent af billetterne til denne aldersgruppe.

Kitte Wagner, der i dag er alene om chefjobbet, erkender dog, at fornyelsen også kan have sine omkostninger. Det skete eksempelvis med teatrets opsætning af "Next to Normal", der fik flotte anmeldelser, men ikke trak noget stort publikum.

"Her forsøgte vi os med et alvorligt emne, nærmest en scenisk fusion a la 'Ibsen møder rockmusikken'. Men du får mig ikke til at sige, at det ikke var en succes, og vi skal have plads til den type forestillinger i vores afsøgning af, hvad vi bør tilbyde publikum. Men vi agerer også ud fra en dagsorden, som siger, at vi skal sælge 50-60.000 billetter om året."

SÅ LÆNGE DET ER KVALITET

Det indgår i Nørrebro Teaters profil, at det udelukkende skal satse på nyskrevne musikforestillinger, selv om "Hedwig..." i sin tid markerede en undtagelse fra dette dogme. Den linje vækker genklang hos Søren Møller.

"Når vi viser musicals i Fredericia, er det udelukkende teatrets og akademiets egne fortolkninger af musicals, og i stigende omfang er det nyskrevne stykker, vi tager fat på. Også andre steder i branchen ser jeg en klar tendens til, at man satser på selv at skabe et unikt og nutidigt indtryk i stedet for udelukkende at importere musikteater fra andre steder."

Pia Jette Hansen er direktør for Østre Gasværk, som i henhold til aftalen med Det Københavnske Teatersamarbejde bl.a. skal have fokus på musikteatret. Hun tror, at den udbredelse, som de musikalske teatergenrer oplever, hænger nøje sammen med den tid, vi lever i.

"Vi udsættes konstant for et bombardement af musik og store, visuelle indtryk, der tiltrækker rigtigt mange men-

Foto: Søren Malmose

Fra "Avenue Q" på Fredericia Teater og Nørrebro Teater med bl.a. Lars Mølsted, Maria Skuladottir og Peter Nørgaard.

Fra "Shrek" i Forum med bl.a. Martin Brygmann, Alexander Villaume og Niels Olsen.
Foto: Miklos Szabo

nesker. Derfor er det naturligt at omsætte disse indtryk til teater og gerne på en måde, hvor vi finder de geniale og unikke idéer, og de kan så understøttes af musikken, som vi bruger til at give fortællingen en ekstra dimension," siger direktøren for teatret, hvor "Hair" spiller på tredje måned og er blevet forlænget til ind i juni.

Christian Have påpeger, at musik altid har været en del af teatret.

"Det såkaldt traditionelle teater er også inde i en fantastisk udvikling. Det tager bare noget tid, før vi for alvor ser resultaterne, det er lidt ligesom at vende en supertanker. Alligevel ser vi en udvikling, der rækker ved den traditionelle definition på, hvad teatret er for en størrelse. Måske burde denne udvikling også slå igennem ved fremtidige revisioner af teaterloven og af de regler, som er sat op for teatrenes virke og repertoire."

Men når noget buldrer frem, sker det så ikke på bekostning af noget andet?

"Ikke i denne sammenhæng. Der ligger kun en risiko gemt i musikteatrets dominans, hvis branchen ikke selv formår at styre indhold og kvalitet. Lige nu synes jeg, at vi her ser en meget fin balance. Men selvfølgelig skal teatrene også passe på, at de i bestræbelserne på at fange tidens trend ikke oversælger deres musikforestillinger med tilfældige labels, som kan medvirke til at gøre folk confuse," siger Christian Have.

BIDDERNE OG HELHEDEN

På Nørrebro Teater tror Kitte Wagner ikke på, at musikteatret inden for en overskuelig årrække vil slå det traditionelle "taleteater" af banen.

"Men det har den fordel, at det er ekstremt velegnet til de nye medier, hvor du kan sprede budskaber og reklamer

DE UDFORDRER FORMERNE

Sceneliv har bedt direktøren for musical-teatret Fredericia Teater og tidligere rektor for musical-akademiet, Søren Møller, om at komme med nogle bud på musicals og andet musikalsk teater, der har udfordret rammer og genrer. Hans bud lyder: "Et godt internationalt eksempel er "Urinetown" fra 2001, som i høj grad introducerede interkontekstualitet og sort, nutidig humor. Desuden "Rent", der startede som en del af performance-miljøet i Alphabet City i Lower East Side, og som endte med at genskabe musicalens kontakt til den samtidige popkultur.

Hvis jeg skal være ubeskeden og tage noget fra Fredericia Teaters repertoire, kan jeg fremhæve den politisk ukorrekte dukkemusical "Avenue Q". Andre gode eksempler er "Gasolin", "Nick Cave" og "Tiger Lillies Perform Hamlet".

Foto: Miklos Szabo

Fra "Tiger Lillies Perform Hamlet" på Republique med bl.a. Morten Burian, Nanna Finding Koppel, Charlotte Engelkes, Zlatko Buric og Morten Christensen.

viralt. Vi vil se de genrer vokse, som kan finde en platform i den digitale verden, og det har ikke noget at gøre med, om det er godt og skidt. Disse medier er med til at skabe et billede, hvor bidderne vinder frem på bekostning af helheden. Helheden vil dog stadigvæk være der, og derfor vil det traditionelle teater fortsat eksistere, men måske som en slags niche a la nogle former for klassisk musik," mener hun.

På Østre Gasværk Teater vil det ikke komme bag på hendes chefkollega, hvis fremtidens panderter til Ibsen og Strindberg går den direkte vej til musikteatret, når de skal sætte tidens store emner ind i en dramatisk sammenhæng.

"Generationen er så opfostret med musik, at det vil falde dramatikere helt naturligt at bruge musikteatrets form, også i beskrivelsen af komplekse sammenhænge, siger Pia Jette Hansen, som ikke ser nogen problemer i, at flere teatre giver mere plads til musicals og andet musikteater i deres repertoire.

"Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det også handler om arbejdspladser. Som teaterchefer skal vi lave noget, publikum gerne vil se, og disse forestillinger skaber altså mange arbejdspladser til skuespillere, musikere, dansere og artister." ■

MUSIK OG TEATER

– HISTORISK SET

OPERA: Egentlig flertal af det latinske opus: Værk, skrift. Som musik-dramatisk sceneværk kan genren føres tilbage til slutningen af 1500-tallet i Italien, hvor operaen opstod som et forsøg på at genskabe det antikke græske drama. Jacopo Peris "Dafne", der siden er gået tabt, regnes for historiens første opera.

VAUDEVILLE: I 1700-tallets Europa et sangnummer, som udgjorde finalen i syngespil. Et eksempel findes i Wessels "Kierlighed uden Strømper" (1772). I det følgende århundrede fornyede Johan Ludvig Heiberg Det Kgl. Teaters repertoire med lystspil, som han kaldte "vaudeviller". I USA og Canada dukker genren op omkring 1880 som betegnelse for varietéagtig underholdning med indslag, der senere kan spores i film og musical.

SYNGESPIL: Betegnelsen "Singspiel" kendes i Tyskland siden 1500-tallet. Fra cirka år 1700 udviklede genren sig som en slags borgerligt og folkeligt modstykke til operaerne. Markante eksempler på danske syngespil er Weyses og Oehlschlägers værk "Sovedrikken" og Weyses og Johan Ludvig Heibergs "Et eventyr i Rosenborg Have", alle fra begyndelsen af 1800-tallet.

OPERETTE: Egentlig italiensk for "lille opera". Et let, muntret musikdramatisk værk, delvist med talt dialog. Operettens oprindelse kan dateres til Frankrig i midten af 1800-tallet, Jacques Offenbach var med bl.a. "Orfeus i underverdenen" (1858) en af genrens store komponister. Herhjemme bidrog Emil Reesens og Mogens Dams "Farinelli" fra 1942 til operettens popularitet.

MUSICAL: Egentlig forkortelse for "musical play" eller "musical comedy". I den engelsktalende verden bruges "musical theatre" som synonym for musical. Oprindeligt var handlingsforløbet overvejende sentimentalt-humoristisk. Som første engelske musical regnes "In Town" fra 1892, som første amerikanske "Belle of New York" fra 1898. Ernst Bruun Olsens "Teenagerlove" fra 1962 regnes for et gennembrud for den moderne danske musical.

MUSIKTEATER: En ikke nagelfast betegnelse, der i dag ofte anvendes som modstykke til "teater" og kan favne en række genrer – bl.a. dem, der fremgår her. En af det danske musikteaters mest markante udtryksformer er den særlige danske teaterkoncert, men betegnelsen dækker også forestillinger, som kombinerer det mere traditionelle teater med forskellige musikalske udtryk.

Lotte Andersen i forestillingen "Mozart" på Aarhus Teater. Foto: Jan Jul

LOTTE ANDERSEN: MUSIKKEN LOKKER GODTFOLK TIL

"Der er ingen tvivl om, at teaterdirektørerne har lugtet lunten. De vil gerne have nogle publikummer i deres teater, og så må man spille noget, der er populært. Det er musikforestillinger for tiden, men om 10 år har det sikkert ændret sig. Så gider folk ikke se den slags. Til den tid vil de sikkert hellere se noget rigtigt vedkommende politisk teater."

Det mener skuespilleren Lotte Andersen, der de seneste 20 år selv har været en aktiv del af tidens danske musikteater. I første omgang på Dr. Dante i Allerød, hvor hun var en del af den historiske teaterkoncert "Gasolin". Desuden har hun anvendt sit musikalske talent i forestillinger som "Snedronningen" og "Come Together", i musicalen "Matador", i filmen "Oh Happy Day", og i 2010 udkom hendes første cd, "Hjemmefra", hvortil hun selv havde skrevet sangene.

Lotte Andersen konstaterer, at musik er en kunstart, som de fleste og især unge mennesker har et forhold til.

"Vi hører musik alle vegne, og det er blevet en stor del af vores hverdag. Musik kræver ikke meget andet af dig, end at du lytter og nyder. Musik har på den måde en stor plads i vores hurtige verden, og det kan man jo ikke sige om teaterkunsten. Så musikken lokker så at sige godtfolk til og sniger samtidig lidt teater indenbords."

Lotte Andersen tror ikke på forestillingen om, at der i disse år foregår en slags kamp mellem musikteatret og det traditionelle teater med risiko for, at sidstnævnte kan afgå ved en stille og rolig død.

"Min indstilling er, at popularitet smitter, og jeg synes bestemt ikke, at der er tale om en kamplads. Vi er jo alle sammen én stor familie.

Måske er der nogle lidt fjerne og sære fætre og kusiner indimellem, men vi laver stort set det samme. Jeg er sikker på, at de forskellige genrer vil kunne lære af hinanden."

ILT 13

INTERNATIONALT
LEVENDE TEATER

**23.-26. MAJ
I AARHUS**

**4 DAGE
9 INTERNATIONALE
KOMPAGNIER
100 TEATEROplevelser**

**KØB PARTOUTKORT
FOR KUN 400 KR.**

**LÆS
MERE PÅ
ILT13.DK**

"Taxa" var den første tv-serie, som DR producerede helt fra bunden efter den model, der senere er blevet kendt som "One Vision". Her Anders W. Berthelsen i et afsnit fra serien. Foto: Ulla Voigt.

ÉN VISION – ÉN HOVEDFORFATTER

MANUSKRIFTFORFATTEREN ER I CENTRUM, NÅR DANMARKS RADIO PRODUCERER DE STORE TV-SERIER TIL SØNDAG AFTEN. INSPIRATIONEN KOM I SIN TID FRA USA, MEN DEN ER NU VIDEREUDVIKLET I SÅDAN EN GRAD, AT MAN I RESTEN AF EUROPA TALER OM EN SÆRLIG DANSK MODEL MED UDGANGSPUNKT I BEGREBET "ONE VISION", HVOR MANUSKRIFTFORFATTERENS VISION ER DEN BÆRENDE KRAFT.

Af Jacob Wendt Jensen

■ Filmanmelder på Information og ph.d. i film- og medievidenskab Eva Novrup Redvall har gennem de sidste fem år gravet sig dybt ned i manuskriptforfatterens vilkår i dansk film og tv. Først skrev hun en ph.d.-afhandling om samarbejdet mellem filminstruktører og manuskriptforfattere i spillefilmsverdenen, og hun er nu ved at færdiggøre et postdoc-projekt om, hvordan Danmarks Radio arbejder med manuskriptforfatterne i deres tv-serier.

Fra 1930'erne til 1950'erne havde man noget, der lignede et studio-system à la Hollywood i dansk film. Dengang blev halvdelen af alle filmmanuskripter skrevet af den samme håndfuld forfattere. Da den franske nybølge bredte auteur-tankerne ud over hele Europa i begyndelsen af 1960'erne, førte instruktørerne an med deres vision, og da Filmskolen blev oprettet i 1966, uddannede man slet ikke manuskriptforfattere.

Fra DR's "Borgen" med bl.a. Johannes Lilleøre, Sidse Babett Knudsen og Bjarne Henriksen. Foto Mike Kollöffel

Hovedforfatteren skal lære at uddelegere og episodeforfatterne skal kunne leve med, at der kan komme nogen og skrive oven i deres arbejde, hvis det ikke passer helt ind i konceptet, fortæller ph.d. Eva Novrup Redvall om DR's måde at skabe tv-drama på.

Først i 1982 begyndte de første spæde skridt til det, der i 1988 skulle blive til en uddannelse i manuskriptskrivning, og vi skal et stykke ind i 1990'erne, før instruktørerne for alvor gad kigge forfatternes vej. Mogens Rukovs tanker om "den naturlige historie" begyndte langsomt at vinde genklang, og især på afgangsholdet i 1993 med Thomas Vinterberg, Per Fly og Ole Christian Madsen tog man den vilde, sansende og originale manuskriptlærer til sig. Siden kom dogmefilmene, hvor Rukov satte et stort aftryk på mange af historierne.

Danmarks Radios konsekvente dyrkning af store brede tv-serier, der skal sendes søndag aften, har siden været med til at sætte manuskriptforfatteren endnu mere i centrum.

"Man bruger en såkaldt konceptuerende instruktør til at tegne seriens rent visuelle identitet, men ellers hyres instruktøren normalt ind til to afsnit ad gangen. Idéen til en tv-serie og visionen om, hvordan den skal gennemføres, ligger hos en hovedforfatter, oftest i samarbejde med nogle episodeforfattere. Konceptet bliver på DR omtalt som "One Vision", forklarer Eva Novrup Redvall.

KOSTEDE LÆREPENGE

I 1990'erne blev der ansat nye folk i DR Drama som for eksempel Ole Bornedal og Rumle Hammerich. Producent Sven Clausen tog på en inspirationstur til Fox i USA, for at studere, hvordan de indspillede tv-serier derovre.

"I USA har man en såkaldt showrunner på de store tv-serier. Det er typisk en forfatter eller en producer, der har haft ideen til serien, og som er vokset op i systemet, og vedkommende er tovholder på en serie fra start til slut. Med de lange fortællinger er det praktisk og vigtigt, at have én person med overblikket. Men på DR har man med tanken om "One Vision" også besluttet, at serier skal bygge på en forfatters originalité. Man er således gået bort fra at bruge forlæg, men har siden slutningerne af 1990'erne ladet forfattere udvikle idéer til de lange søndagsserier helt fra bunden gennem længere tid. På produktionssiden har DR også fundet inspiration i det amerikanske, for eksempel ved at arbejde med en struktur, hvor man indspiller i blokke af normalt to afsnit ad gangen med samme instruktør og andre praktiske produktionstricks," siger Eva Novrup Redvall.

Efter de første erfaringer med "Landsbyen", da serien skiftede fra TV 2 til DR, skabte DR "Taxa" som den første serie fra bunden på den nye facon. Men det kostede nogle lærepenge at få konceptet "One Vision" helt på plads.

"Taxa" byggede på en idé fra en idékonkurrence, Ole Bornedal havde udskrevet, hvor vinderen foreslog en sitcom som foregik på en taxacentral. Daværende dramachef Rumle Hammerich tænkte, at man i stedet kunne lave en dramaserie over samme tema, og satte nogle forfattere til at skrive på idéen. Men det gik ikke så godt, fordi ingen af forfatterne havde et klart ejerskab af idéen til at begynde med. I stedet fik Stig Thorsboe til opgave at starte helt forfra, og det blev til den serie, som kom på skærmen. Siden har man i DR valgt kun at arbejde med originalmateriale, hvilket er en markant tendens i forhold til det, man ser i Norge og Sverige, hvor mange tv-serier baserer sig på bøger," siger Eva Novrup Redvall, og fortsætter:

"Det krævede flere forsøg, før de danske manuskriptforfattere helt fik fat i, hvordan man arbejdede sammen i en konstellation med en hovedforfatter og flere episodeforfattere. For det første skulle hovedforfatterne lære at uddelegere arbejdet, mens andre skulle lære, at der kommer nogen og skriver oven i deres arbejde, hvis ikke det, man skriver, passer ind i konceptet. Ikke alle trives i de roller," siger Eva Novrup Redvall.

FORFATTERE PÅ GRÆS

Stig og Peter Thorsboe, Søren Svejstrup og Adam Price har været nogle af de gennemgående hovedmanuskriptforfattere på Danmarks Radios søndags-serier, og næste år debutterer Maya Ilsoe med "Arvingerne".

"Princippet med at sætte forfatteren i centrum kan tage forskellige former, alt efter hvem forfatteren er. "Borgen" har for eksempel været et meget tæt parløb mellem Adam Price og især to episodeforfattere i et forfatterrum, men hver ny serie lader til at have sine arbejdsmetoder, for det handler naturligvis også meget om personlig kemi," siger Eva Novrup Redvall, og fortsætter:

"De etablerede hovedforfattere på DR får lov til at gå på græs, når de udvikler nye serier. Det vil sige, at de får løn i perioden mellem projekter, hvilket de ikke får i filmbranchen.

Sofie Gråbøl og Nikolaj Lie Kaas i den seneste udgave af DR's "Forbrydelsen". Foto: Tine Harden.

Her er mange af de indledende øvelser helt for egen regning. I DR er der forholdsvis mange penge bag tv-serierne, og der er en vis arbejdsro på public service-kanalen i forhold til andre lande i Europa. Og tv-seriernes succes gavner også filmbranchen. Fx Tobias Lindholm, der har skrevet meget på tv med "Borgen", slår også til på film. I tv kan du hurtigt få mange kilometer i benene, hvis du får foden indenfor, for man får virkelig skrevet igennem. De unge manuskriptforfattere er begyndt at bevæge sig mere frit mellem tv og film til fornøjelse for begge medier," siger Eva Novrup Redvall.

BEUNDRET I HELE VERDEN

En af de ting i dansk tv-fiktion, der imponerer i udlandet, er vores evne til at operere med en art dobbelt historie, hvor der er en handling på overfladen og så nogle sociale eller etiske aspekter dybere nede, som handler om noget af det, vi danskere skal forholde os til i samfundet.

"Der er i øjeblikket fokus på den danske model i den europæiske tv-branche. DR har haft besøg af engelske journalister, som vil aflure opskriften, og producer Sven Clausen har rejst flittigt rundt og fortalt, hvordan man gør herhjemme. De danske serier vises også så langt rundt omkring i verden, at de endda er begyndt at se med på amerikanske nichekanaler, selv om amerikanerne traditionelt set hader alt med undertekster," siger Eva Novrup Redvall.

Hvis man skal forstå udviklingen inden for danske tv-serier, mener Redvall imidlertid, at man ikke kun kan

vende blikket mod DR. Det har for eksempel også spillet en afgørende rolle med Filmskolens øgede fokus på manuskriptskrivning. På Filmskolen har man siden 2004 haft et semester, hvor manuskriptleverne skal udvikle en tv-serie til Danmarks Radio, og det giver træning og åbner forfatterens øjne for, at det også er muligt at skrive for tv og ikke kun til film. Samtidig er der de seneste ti år kommet så mange spændende tv-serier fra USA, at mediet er blevet mere sexet.

"Spørgsmålet er så, hvad der skal ske på DR i fremtiden? DR har koncentreret sig om én ting – de karakterbårne dramaserier i ti afsnit – men de laver ikke længere hverken mini-serier, sitcoms eller soaps, som man i højre grad har gjort og stadig gør i de andre skandinaviske lande. Det bliver spændende at se, hvad der sker efter det generations-skifte, der er sket i Danmarks Radio de seneste år. Og så lader TV 2 – som ellers har haft svært ved at hænge med på området – også til at være i gang med at opruste. Blandt andet med at have hyret tidligere DR-kræfter som Katrine Vogelsang og Sven Clausen fra DR," siger Eva Novrup Redvall.

Hendes postdoc-projekt bliver publiceret i en bog på engelsk, inden året er omme. Den lange titel lyder: "Writing and producing television drama in Denmark – from The Kingdom to The Killing" med henvisning til Lars von Triers "Riget" og Søren Sveistrups "Forbrydelsen". ■

MINDEORD

HOLGER JUUL HANSEN, 88 ÅR

Holger Juul Hansen blev ofte kaldt "den pæne mand". Hans og min vej har krydset hinanden igennem en lang karriere: på teatret, selvfølgelig i Matador, og senest spillede vi sammen i et enkelt afsnit af tv-serien "Sommer". Og jeg vil meget hellere betegne Holger som en "elegantier". Han var både som menneske og skuespiller elegant, original og meget charmerende. Det er særlig tydeligt for mig, nu hvor jeg lige har set Matador igen.

Jeg satte stor pris på hans måde at spille teater på, hvor det meste foregik i øjnene. Han var ikke en, der slog ud med arme og ben og gav den en på frakken. Det under spillede og elegante var det, han stod for.

I tv-serien "Sommer" spillede vi for nogle få år siden sammen. Jeg var lægen, der var ramt af Alzheimers uden helt selv at vide det endnu. Holger var med i et enkelt afsnit som en af mine patienter. På grund af Alzheimers går det ikke helt op for lægen, hvor syg patienten er, og han ender med at dø. Vi skulle lave en scene på sygehuset, hvor det går op for lægen, at han har mistet sin patient.

Der er altid lidt underligt, når man skal spille den slags scener. Inden vi skulle tage scenen, hvor Holger bare skulle ligge der og være død, og jeg bare skulle kigge på ham – uden at sige noget – spurgte jeg ham for sjov, om vi skulle løbe det hele igennem. Det lettede lidt på det hele. På den

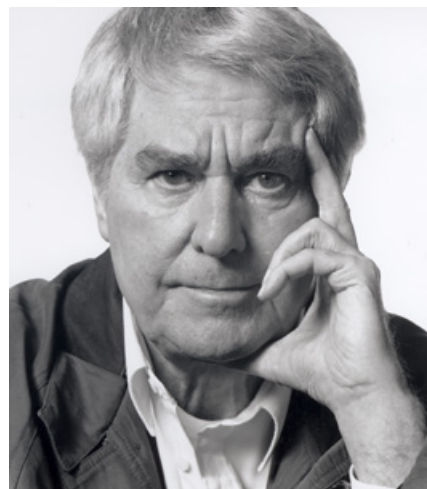

Foto: Ole Haupt

måde var Holger som skuespiller og menneske præget af et udsøgt lune, som det altid var rart at være i selskab med.

Igennem en lang skuespillerkarriere har det under spillede og det, at man som skuespiller har en hemmelighed og ikke afslører alting, været hans varemærke. Det vil jeg savne – og samtidig håbe, at det er noget, han har fået givet videre til eftertiden.

Jeg sender min dybeste medfølelse til Holgers hustru Inge.

Jesper Langberg

MINDEORD

LEON FEDER, 80 ÅR

*"The evil that men do lives after them;
The good is oft interred with their bones;"*

Sådan begynder Mark Antony's berømte og forførende tale efter mordet på Cæsar.

Om Leon Feder, som nu har forladt os, er der ikke meget ondt at sige, tvært imod; der er en masse godt, som vi kolleger vil huske med glæde og stor taknemmelighed.

Leon var gennem mere end fem årtier en yderst kyndig og kompetent instruktør og teaterchef.

Har man oplevet ham som instruktør huskes hans professionalisme som tilrettelægger af prøvearbejdet, hans sikre instinkt for at navigere mellem ægte og falske toner, frem til en forestilling, så den blev meningsfuld og vedkommende for både skuespilleren og ikke mindst publikum.

Som teaterchefernes formand gennem de år, hvor Det Storkøbenhavnske Teaterfællesskab blev grundlagt, var han

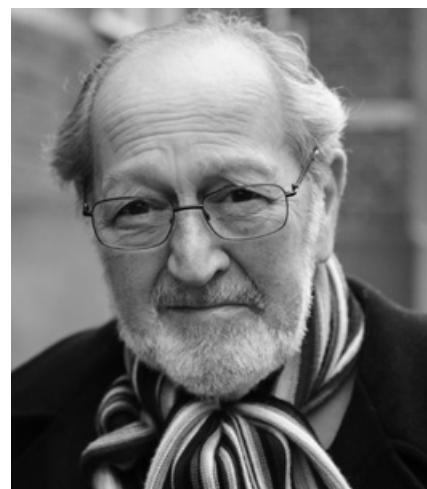

Foto: Mikkel Elbech

vores seje og respekterede forhandler, der kunne fastholde politikere på aftaler, som gjorde, at al dansk teater i dag har enestående og attraktive muligheder.

Som en klippe, et fyrtårn i vores teaterlandskab, vil du blive husket Leon.

Morten Grunwald

LIGE NU I DSF STUDIO

ÅBEN FREDAG: INTEGRITET OG TROVÆRDIGHED

Foredraget med konsulent Philip Antonakakis har fokus på, hvordan man som scenekunstner kan blive bedre til at tage vare på sig selv i en meget omskiftelig branche, hvor det at have personlighed, integritet og troværdighed med i sit liv og arbejde er vigtigt.

Foredraget vil åbne for nye perspektiver i forhold til, hvordan man betragter sig selv og sine muligheder. Oplægget tager udgangspunkt i Philips eget liv. Philip Antonakakis er oprindeligt uddannet skuespiller, men har de sidste 11 år sideløbende med roller på teater og film trænet medarbejdere, ledere og topchefer i en lang række danske og internationale virksomheder. Han har desuden en bachelor i teatervidenskab og græsk fra Københavns Universitet i 2004 samt efteruddannelse indenfor NLP og personprofilværktøjer. Er i gang med en efteruddannelse hos verdens førende mentaltræner Anthony Robbins.

- Dato:** 3. maj kl. 9.30-11.30
Sted: DSF Studio, Tagensvej 85, 2200 København N
Tilmeldingsfrist: 29. april
Pris: Gratis ved fremvisning af gyldigt morgentræningskort, som kan købes i receptionen til 200 kr. – eller 50 kr. i lige penge ved indgangen.

SENIORNETVÆRK

Seniornetværket for medlemmer over 55 mødes den sidste fredag i hver måned.

Næste møde: fredag den 31. maj
 – afslutning før sommerferien.

DU KAN STADIG NÅ AT KOMME TIL MORGENTRÆNING

KØBENHAVN

- Mandag:** Fysisk træning Horton-teknik med Tanja Foss Lyby frem til 6. maj
Tirsdag: Stanislavski-træning med Mikkel Flyvholm frem til 7. maj
Tirsdag: Jazz, Commercial og Modern Dance Fusion med Paul James frem til 21. maj
Onsdag: Sangtræning med Xenia Lach-Nielsen frem til 8. maj
Torsdag: Filmskuespilteknik med Kathrine Windfeld og Søren Kuhn frem til 23. maj

AARHUS

- Forrest Yoga med Mai Nichol – onsdage frem til 5. juni
 Dans med Steffen Hulehøj – torsdage frem til 6. juni

Pris: 200 kr. for træningskort gældende i både Aarhus og København

NETVÆRK FOR SELVSTÆNDIGE

DSF Studio har etableret en netværksgruppe for scene-kunstnere med selvstændig bibeskæftigelse eller selvstændig virksomhed. Det er en unik mulighed for at møde ligesindede, lade sig inspirere og udfordre og skabe nye kontakter. Gennem netværket får du mulighed for faglig sparring og foredrag med relevante oplægsholdere.

Mødedato: 16. maj kl. 9.00-12.00
Tilmeldingsfrist: 10. maj.

TJEK ALTID KURSER OG TRÆNING PÅ SKUESPILLERFORBUNDET.DK
 DU KAN OGSÅ FRA DIN TELEFON TJEKKE DSF PÅ MOBILEN (SAMME ADRESSE), HVOR DU PÅ FARTEN KAN FINDE ADRESSER, TIDSPUNKTER OSV.

STATENS SCENEKUNSTSKOLE - EFTERUDDANNELSEN

SAMTALER OM SCENEKUNST

Sybille Dahrendorf 5. maj

Samtale og Filmvisning:

Crackle of time - Christoph Schlingensief and his opera village in Burkina Faso

Rabih Mroué - 2. juni

Samtale og Lecture performance:

The pixelated revolution

WAR ON STAGE - STAGES OF WAR

23. maj. Et Seminar i forbindelse med CT's Internationale Festival

APP DIT PUBLIKUM

24-25. maj. I forbindelse med ILT-festivalen i Århus tilbyder Efteruddannelsen en workshop i publikumsudvikling og Transmedia.

DEVISING PROJECT - TUNIS

5.-27. oktober. En 3 ugers devising workshop for danske og tunesiske scenekunstnere

TILMELDING: WWW.SCENEKUNSTSKOLEN-EFTERUDDANNELSEN.DK

**STATENS
SCENE
KUNST
SKOLE**

**THE DANISH
NATIONAL
SCHOOL OF
PERFORMING
ARTS**

**EFTERUDDANNELSEN
CONTINUING
EDUCATION**

FLYT GRÆNSER

Tag en scenekunstnerisk modul uddannelse

**To års personligt udviklingsprojekt på deltid
- med gratis undervisning.**

- Auteur/Scenesættelse
- Dukke/Animation
- Multimedie/Performance

Diplomuddannelse Formidling af Kunst og Kultur for Børn og Unge

Ansøgningsfrist d. 1. juni 2013. www.nyscenekunst.dk

Ring og spørg løs
5993 1009

**Scenekunstens
Udviklingscenter**

v.Odsherred Teaterskole

University College

SJÆLLAND

Brug for hjælp til at ændre dit liv?

Jeg er eksamineret psykoterapeut MPF og medlem af Dansk Psykoterapeut Forening. Jeg kan hjælpe dig med at finde mere glæde og mening i dit liv. Du kan måske have brug for hjælp til:

Selvværd, angst, depression, grænsesætning eller parforholdsproblemer.

Jeg tilbyder lige nu terapi til kr. 450,- og parterapi til kr. 650,-

40 56 41 41 hm@psykpriv.dk www.psykpriv.dk

Psykoterapeut

Psykoterapeut med eksamen fra Vedfelt Institutet (www.vedfelt.dk) uddannet skuespiller – særlig pris til supervisions klienter.

Kontakt: Hanne på hannefogh@mail.dk eller på **20 21 52 99** og hør nærmere

"Hvis du ønsker at arbejde med din kunst må du arbejde med dit liv."

Anton Tjekhov

HAR DU TJEKKET DSF PÅ MOBILEN?

HVIS DU HAR EN SMARTPHONE KAN DU TAGE NYHEDER, KURSER, SCENELIV OG DE VIGTIGSTE ADRESSER I BRANCHEN MED DIG PÅ FARTEN.

MEDLEMSLISTEN FINDES OGSÅ HER, SÅ DU HURTIGT KAN FINDE ET TELEFONNUMER PÅ EN KOLLEGA.

GÅ TIL [SKUESPILLERFORBUNDET.DK](http://skuespillerforbundet.dk) FRA DIN TELEFON – OG DU FINDER DSF PÅ MOBILEN.

RUNDE FØDSELSDAGE

BIRGITTE PRINS	50 ÅR	3. MAJ
BENTE VIST	50 ÅR	7. MAJ
WAAGE SANDØ	70 ÅR	8. MAJ
ZLATKO BURIC	60 ÅR	13. MAJ
ROLF SØBORG HANSEN	50 ÅR	15. MAJ
DJINA MAI-MAI FREDERIKSEN	50 ÅR	17. MAJ
KIT EICHLER	60 ÅR	24. MAJ
LAILA ANDERSSON	75 ÅR	28. MAJ
LISBETH KNOPPER	50 ÅR	3. JUNI
MOGENS SCHMIDT JOHANSEN	80 ÅR	4. JUNI
CARL NIELSEN	80 ÅR	9. JUNI
KIRSTEN NORHOLT	60 ÅR	9. JUNI

Vil du være Sansetræner (sensoric trainer)?

Uddannelsen er udviklet af Martin Spang Olsen i 2012 som overbygning på kunst-, terapi- og pædagogikuddannelser

Uddannelsen starter 5. september 2013.

Sidste chance for tilmelding er 1/7.

Sansetræning handler om at vække de dele, der slumrer - om at få adgang til ekstra ressourcer - om kunst, forskning og terapi - om livet, universet og alting.

Nærmere oplysning på www.sansetræner.dk eller ring 22390530

DEADLINE TIL NÆSTE NUMMER: 16. MAJ

HVOR GÅR OPERAEN HEN?

I NÆSTE NUMMER AF SCENELIV SÆTTER VI SVEN MÜLLER, CHEF FOR DEN KONGELIGE OPERA, OG ANNILESE MISKIMMON, NY CHEF FOR DEN JYSKE OPERA, STÆVNE FOR AT HØRE DERES BUD PÅ OPERAENS FREMTID I DANMARK. DU FÅR OGSÅ ET KIG IND I DEN KOMMENDE SOMMERS OPERAFESTIVAL I KØBENHAVN.

ENDELIG KAN DU LÆSE ALT OM DETTE ÅRS DSF-GENERALFORSAMLING.

Foto: Henning Horth

KUNSTEN OG BUNDLINJEN

Foto: Henning Horth

Odense Teaters stillingsopslag til posten som teaterchef har sat sindene i kog, og en diskussion på Facebook fandt også vej til avisernes spalter. Stillingsopslaget lægger nemlig op til, at den økonomiske direktør er overordnet teaterchefen – og dette blev da også bekræftet af bestyrelsens formand.

Jeg synes, at sagen sætter fokus på en tendens, vi har set i de senere år. På alle niveauer i organisationerne kan man registrere, at kunsten så småt mister terræn til fordel for det økonomiske og administrative. Bestemt ikke på alle teatre, men nogle steder.

Vi ser bestyrelser, hvor de eneste medlemmer med en decideret kunstnerisk faglighed er personalets repræsentanter. Vi ser, at økonomichefer rykker op i ledelseshierarkiet, og de kunstneriske chefer rykker ned. Vi ser, at personalegrupperne på teatrene bliver større i de administrative afdelinger og færre på og omkring scenen. På flere af de efterhånden få teatre, der har et fast ensemble, er antallet af faste skuespillere over årene faldet.

Det er tankevækkende – og bekymrende – når de kunstnere, som skaber kerneydelsen i teaterforretningen mister indflydelse i organisationerne. Det gælder uanset om vi taler i ledelsen eller på scenegulvet. Og det kan i sidste ende påvirke den kunstneriske udvikling på teatrene. Jævnligt efterlyser anmeldere og andre mere nytænkning i dansk teater. Og når vi taler om kunstnerisk udvikling, så er der ingen andre, der er bedre til at stå i spidsen for den end kunstnere.

Kan vi fx se en situation for os, hvor den kunstneriske leder ønsker at sætte en ny og måske eksperimenterende forestilling op, og hvor den økonomiske leder, som forventeligt har blikket rettet mod bundlinjen, er uenig. Teatret har råd til satsningen, men det er for usikkert, hvor mange billetter forestillingen vil sælge... kunne det måske lyde. Et tænkt eksempel, javel, men vel ikke helt urealistisk.

Det er måske naturligt nok, at der i disse år er stor fokus på indtjeningen. Økonomien er stram på grund af offentlige besparelser og en finanskrisen, der kan mærkes hos både publikum og sponsorer. Men man løser ikke teatrets økonomiske problemer ved at flytte mere af beslutningsmagten til de økonomisk ansvarlige. Man udvikler ikke teatret ved at spille sikkert – i hvert fald ikke, hvis man gør det hele tiden.

Kulturminister Marianne Jelved har efter sin tiltrædelse gjort en dyd ud af at slå fast, at kunsten skal laves for kunstens egen skyld. Den skal ikke altid tjene penge eller spændes for andre vogne end de kunstneriske. I et interview i dette nummer af Sceneliv slår hun fast, at kunsten skal vokse nedefra, og at den skal skabes af kunstnere uden indblanding af fx politisk karakter.

Samme blik kan man jo lægge på landets teatre. Er det kunsten, der skal drive forretningen, eller forretningen, der skal drive kunsten? Efter min mening er kunst en af de bedste drivkræfter til udvikling og forandring, og derfor er det selvfølgelig kunsten, der skal drive en udvikling på teatrene.

Naturligvis skal der være økonomisk styring, og vi har alle en interesse i veldrevne og økonomisk stabile teatre. Vi har på alle niveauer i organisationen brug for kolleger med andre kompetencer end dem, vi som kunstnere har. Men vi skal have den rigtige balance mellem kunstneriske og økonomiske interesser, så der er tilstrækkeligt med spillerum og magt til den kunstneriske leder.

For når vi – for at blive i de økonomiske termer – kommer til bundlinjen, så er det den kunstneriske leder og det kunstneriske personale, der skaber de oplevelser, som publikum køber i teatret. Det må vi aldrig glemme. Teatrene har behov for administration på grund af kunsten – ikke omvendt.

Katja Holm,
formand for Dansk Skuespillerforbund

POST

PP

DANMARK

MAGASINPOST SMP
ID NR. 42573

KRISTIAN HOLM JOENSEN GORDON KENNEDY FILIPPA SUENSON

SKETCH SJOV

LIVE I VALBY 2013
23. MAJ - 22. JUNI

PRODUCERET I SAMARBEJDE MED HUMØRPOLITIET
SKETCH-SJOV.DK

OMRÅDEFORNYElsen
GL VALBY
STØTTET AF VALBY LOKALUDVALG
& OMRÅDEFORNYElsen VALBY